

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลตำบลโพธิ์ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน
4. แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการชุมชน
5. กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับเทศบาล
6. ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลตำบลโพธิ์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดของการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ หลายท่านดังนี้

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2526 : 7) ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary organization) เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ทวี พันธวุฒิสถิฐ (2537 : 108) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า หมายถึง การปกครองตนเองของชุมชนที่มีองค์กรเกิดขึ้น ทำหน้าที่ในพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารงาน มีอำนาจในการวินิจฉัยตัดสินใจและมีสภาของท้องถิ่นเป็นองค์กรที่สำคัญ

ปรัชญา เวสารัชช์ (2538 : 424) ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่นว่าเป็น การปกครอง ซึ่งรัฐบาลกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง หรือหลาย ๆ ท้องถิ่นเป็นผู้ ดำเนิน การภายในขอบเขตกิจกรรมที่รัฐมอบหมายให้กระทำได้ การปกครองในลักษณะนี้ ถึงแม้จะเป็นอิสระ แต่ก็มิได้เป็นอิสระโดยสิ้นเชิงจากอำนาจของรัฐและมีใช่เป็นอิสระในการ ดำเนินการทุกประเภทในท้องถิ่นได้โดยสิ้นเชิง

ลิขิต วีระเวทิน (2548 : 36) ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่นว่า เป็นการ ปกครอง โดยวิธีการซึ่งหน่วยการปกครองในท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งผู้ทำหน้าที่ปกครองโดย อิสระ และได้รับอำนาจโดยอิสระ โดยความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้ โดย ปราศจากการควบคุมของหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง แต่การปกครอง ท้องถิ่นยังอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ มิใช่ว่าได้กลายเป็นรัฐอธิปไตยไป

วาสนา ถิ่นขาม (2548 : 7) ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่นว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นหลักการกระจายอำนาจทางการเมืองและการบริหาร ให้หน่วยงาน ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ เป็นการแบ่งเบาระยะและลดอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลกลาง โดยมี อิสระในการบริหารพอสมควร ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ปรีนดา ถิรศิลาเวทย์ (2550 : 12) ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่นว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นการปกครองที่อยู่ภายใต้หน่วยการปกครองระดับประเทศ โดยรัฐ มอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการปกครอง และดำเนินการภายใต้ขอบเขต กิจกรรมที่รัฐมอบหมายให้กระทำได้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและสามารถตอบสนองความ ต้องการพื้นฐานของคนในท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

อนุศิษฐ์ รัตนวิชัย (2552 : 13) ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่นว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐได้กระจายอำนาจการบริหารกิจการภายในท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล และดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นเอง ถือได้ว่าเป็นการปกครองของ ประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง แต่ในการให้อำนาจในส่วนนี้ไม่ใช่ การให้ความเป็นอิสระที่เป็นเชิงของการปกครองแบบรัฐอิสระ ท้องถิ่นยังคงอยู่ในการกำกับ ดูแลจากรัฐ

จากความหมายการปกครองท้องถิ่นที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้ศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การที่รัฐกระจายอำนาจในการปกครองให้ท้องถิ่นเป็นผู้ปกครอง ตนเอง ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดคกกฎเกณฑ์ที่รัฐกำหนดขึ้น เพื่อให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาไป ในทางที่ดีขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการพื้นฐานของคนในท้องถิ่นได้

2. ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

ลิจิต ซีรเวกิน (2529 : 306 - 608) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการปกครองท้องถิ่นว่า การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในแง่การพัฒนาชุมชนและการเมืองการปกครองของไทย การปกครองท้องถิ่นมีความจำเป็นเพราะสังคมที่กว้างใหญ่ มีอาณาเขตใหญ่โต ย่อมยากที่จะให้รัฐบาลกลางดูแลอย่างทั่วถึง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจเพื่อให้ท้องถิ่นได้ช่วยเหลือตนเอง ความสำคัญและความจำเป็นของการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสรุปได้ดังนี้ คือ การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางในแง่ที่ว่า ผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นและผู้นำส่วนท้องถิ่น ย่อมเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นดีกว่าคนต่างถิ่น ดังนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลสำคัญ คือ ทำให้ท้องถิ่นรู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยรัฐบาลกลางเพียงแต่เป็นหน่วยเสริม ค้ำยันประมาณบางส่วน และด้วยความรู้ทางเทคนิค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาชนบท ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของทางรัฐบาลนั้นจำเป็นต้องกระทำควบคู่ไปกับการปกครองท้องถิ่น

ฟิรลิตี คำนวนคิลปี (2541 : 95) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

2.1 การปกครองท้องถิ่นจะช่วยให้การแก้ปัญหาการปกครองสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง เพราะประชาชนรู้ปัญหาและเป็นผู้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และการแก้ปัญหานั้นย่อมได้ผลเพราะประชาชนรู้ปัญหาคือว่าบุคคลอื่นเนื่องจากใกล้ชิดเหตุการณ์

2.2 การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเอง เท่ากับเป็นการฝึกฝนรู้จักการเรียนรู้การปกครองระดับชาติไปในตัว กล่าวอีกนัยหนึ่ง การปกครองท้องถิ่น จะเป็นสถาบันฝึกสอนให้ประชาชนเรียนรู้การปกครองระดับชาติซึ่งอำนวยความสะดวกทางการทางการเมืองไปในตัว

2.3 การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระทางด้านการเงินและกำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไปได้ส่วนหนึ่ง

2.4 การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งและบริหารงานมีประสิทธิภาพจะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีความรู้สึกว่ามีคุณภาพและมีส่วนร่วมได้เสีย ความสำนึกเช่นนี้จะสร้างสรรค์พลเมืองที่รับผิดชอบ (Responsible citizens) ให้แก่ประเทศชาติเป็นส่วนร่วม

2.5 การปกครองท้องถิ่นเป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองตนเอง

สมศักดิ์ พรหมเตือ (2551 : 16) ได้สรุปความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น คือ เป็นรากฐานการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นเสมือนสถาบันที่ฝึกสอนประชาชนให้รู้สึกว่ามีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการท้องถิ่น ทำให้เกิดความรับผิดชอบ และวางแผนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองและควบคุมการปกครอง การปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการพัฒนาการเมือง ความสำคัญนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

จากแนวคิดดังกล่าวผู้ศึกษาค้นคว้าได้สรุปความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนในระดับล่าง เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นมุ่งแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ก็จะส่งผลให้ประชาชนโดยรวมของประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามไปด้วย

3. วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

ชวงค์ ฉายะบุตร (2539 : 15) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

3.1 ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่ต้องบริการให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจ ไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอ ที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบานี้เป็น การแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

3.2 เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับการบริหารจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3.3 เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของ

รัฐบาล ที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

3.4 ฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

4. องค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1 องค์ประกอบที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์ประกอบที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้ (ประทาน คงฤทธิศึกษา. 2526 : 32)

4.1.1 หน่วยการปกครองท้องถิ่นได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมาย หน่วยการปกครองนั้น ๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล

4.1.2 หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นต้องไม่อยู่ในสายบังคับบัญชา (Hierarchy) ของหน่วยงานทางราชการ เพราะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy)

4.1.3 หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ (Revenue) โดยการขออนุญาตจากรัฐเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้นำมาทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

4.1.4 หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นต้องมาจากการเลือกตั้ง (Election) โดยประชาชนในท้องถิ่น เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน (Political Participation)

4.1.5 หน่วยการปกครองท้องถิ่น ควรมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง

4.1.6 หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ควรมีอำนาจในการออกข้อบังคับเพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้ข้อบังคับที่ล่วงล้ำไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ

4.1.7 หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมื่อได้รับการจัดตั้งแล้ว ยังอยู่ในความรับผิดชอบและอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงแห่งรัฐและประชาชนในส่วนรวม

4.2 องค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้ (ทวี พันธวุฒิสถิฐ์.

2537 : 100)

4.2.1 มีฐานะเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย เป็นอิสระจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ และมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน

4.2.2 มีอำนาจอิสระในการบริหารงานและสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งการกำหนดนโยบาย

4.2.3 มีงบประมาณของตนเองโดยมีอำนาจเก็บภาษีและรายได้อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

4.2.4 คณะผู้บริหารท้องถิ่นได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน

คู่มือการมีส่วนร่วมภาคประชาชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 22) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ หน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นในพื้นที่แต่ละท้องถิ่น เพื่อรองรับการบริหารราชการแบบกระจายอำนาจ เพราะการบริหารประเทศในระบอบประชาธิปไตย ต้อง การให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ จึงต้องมีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ประชาชนจะได้มีส่วนร่วมในการปกครองเพื่อพัฒนาชุมชนในแต่ละท้องถิ่นให้มีความมั่นคงก้าวหน้าและยั่งยืน ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญมีอิสระในการคิด มีเจ้าหน้าที่และงบประมาณในการดำเนินงานแยกออกจากราชการส่วนภูมิภาค แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้มีอธิปไตยในตัวเอง เพราะยังต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลาง ตามวิธีที่เหมาะสม

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจในการปกครองจากรัฐบาลส่วนกลางลงไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีการบริหารจัดการตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงบประมาณ การกำหนดนโยบายแนวทางในการพัฒนา การแก้ไขปัญหา การสนองตอบความต้องการของประชาชนและการดำเนินการอื่น ๆ ทั้งนี้ จะต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดกฎหมายและการกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง การปกครองท้องถิ่นถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตย

และเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งหน่วยงานองค์กรปกครองท้องถิ่นถือได้ว่าเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด สามารถเข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการปกครองท้องถิ่น เป็นเครื่องมือของรัฐที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ ประกอบด้วย ไพรินทร์ เดชะรินทร์ (2530 : 6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนใน ชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วน ร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และ นโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

อุษฎี อายุวัฒน์ และคณะ (2535 : 7) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการให้โอกาสประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้น จนถึง กระบวนการสิ้นสุด โดยที่การเข้ามามีส่วนร่วม อาจจะเข้าในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือครบ วงจรก็ได้ การเข้าร่วมมีทั้งรายบุคคล กลุ่มหรือองค์กร ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน เพื่อ ดำเนินการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึง การเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

สุดาวรรณ มีบัว (2547 : 40) ได้สรุปความหมายของ การมีส่วนร่วมของ ประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชาชนสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันทำ กิจกรรมหรือการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามทิศทางที่ต้องการ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม กิจกรรม กลุ่มในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอน โดยร่วมคิดหาแนวทางวิธีการในการดำเนินงาน ร่วมดำเนินการ ร่วมในการกำหนดเปลี่ยนแปลง การร่วมในการตัดสินใจและร่วมติดตามการ ดำเนินงานในกิจกรรมที่ทำร่วมกัน รวมทั้งรับประโยชน์จากกิจกรรมนั้นด้วย

สมศักดิ์ พรหมเตือ (2551 : 64) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การกำหนดเป้าหมายที่ให้ประชาชนได้มีบทบาทมากขึ้นถึงขั้นสามารถเป็นต้นแบบการพัฒนา โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวางแผนและการ ปฏิบัติตามแผน เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาของสังคม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการนำพา

ประชาชนให้หลุดพ้นจากการที่ได้เป็นเพียงแค่ผู้รับผลจากการพัฒนา แต่เปลี่ยนตัวเองมาเป็นผู้ซึ่งได้กระทำการร่วมกระบวนการเปลี่ยนแปลง และเข้าสู่ภาวะทันสมัยเพราะการมีส่วนร่วมเป็นการแสดงออกซึ่งเสรีภาพในการปฏิบัติตามนโยบายของตนเพราะฉะนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงประกอบไปด้วยสามสิ่งหลัก คือ ความคิดริเริ่มของประชาชนในท้องถิ่น ความรับผิดชอบและความรู้สึกเป็นเจ้าของในการดำเนินโครงการ

เออวิน (Erwin. 1976 : 21) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้ และความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิทยากรที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ร่วมดำเนินการ ร่วมแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ร่วมติดตามตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบและร่วมพัฒนา ในการบริหารงานของภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

2. ลักษณะของการมีส่วนร่วม

2.1 ลักษณะของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 5 ขั้นตอน

ลักษณะของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 5 ขั้นตอน ดังนี้ (บุญชูร แก้วส่อง. 2535 : 79)

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มพัฒนาเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา กำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และหาแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานหรือการเข้าร่วมบริหารงานประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลกระทบอันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุ และจิตใจที่แสดงออกมาในเชิงรูปธรรมต่อสังคม หรือบุคคลก็ตาม

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินผลการพัฒนาที่ได้กระทำไปว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative evaluation) อันเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าที่ทำเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินรวบยอด (Summative evaluation) อันเป็นการประเมินผลโดยรวมหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ

2.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ลักษณะของการมีส่วนร่วมมีหลายระดับตั้งแต่เป็นสมาชิกจนถึงการเป็นผู้นำ ดังนี้ (วิชัย กันทาชน. 2535 : 24)

2.2.1. การเป็นสมาชิก

2.2.2 เป็นสมาชิกเข้าร่วมประชุม

2.2.3 เป็นสมาชิกเข้าร่วมบริจาคเงิน

2.2.4 เป็นกรรมการ

2.2.5. เป็นประธานกรรมการ

2.2.6 สมาชิกผู้นั้นทำอะไรระหว่างประชุม

2.2.7 สมาชิกผู้นั้นเล่นบทอะไรในที่ประชุม

2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องเข้าร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ (วิชัย กันทาชน. 2535 : 24)

2.3.1 การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา เนื่องมาจากเหตุผลพื้นฐาน คือ ตนยอมรับปัญหาของตนเองได้มากที่สุด

2.3.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ กิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ผู้ที่เลือกแนวทางในการพัฒนาควรเป็นประชาชนในชุมชนนั่นเอง ไม่ใช่บุคคลภายนอกเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรกับศักยภาพในการพัฒนาชุมชนนั้น

2.3.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านแรงงานการร่วมแรงในการประกอบกิจกรรมจัดทำให้ประชาชนมีความผูกพันกันมากขึ้น และก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกิจกรรม และผลงานที่ปรากฏซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนบำรุงรักษาให้ดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์และมีประโยชน์ยืนยาว

2.3.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลเพื่อค้นคว้า เพื่อหาข้อดีและของบกพร่อง อันเกิดจากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งได้นำมาเป็นบทเรียนในการหาทางปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

2.4. ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ขั้นตอน ดังนี้ (ทวีศักดิ์ ปัทมา.

2550 : 25)

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการค้นการวางแผนดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

3. รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

3.1 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามลักษณะของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีรูปแบบ และขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2527 : 185)

3.1.1 การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct) โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน เช่น การรวมกลุ่มเยาวชน กลุ่มต่าง ๆ

3.1.2 การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยอ้อม (Indirect) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน เช่น กรรมการของกลุ่ม ชุมชน กรรมการ กลุ่มเลี้ยงไหม คณะกรรมการหมู่บ้าน

3.1.3 การมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (Open - Participation) โดยผ่านผู้แทนที่ไม่ใช้องค์กรของประชาชน เช่น สถาบัน หน่วยงานที่เชิญชวน เปิดโอกาสให้ประชาชนไปมีส่วนร่วม

3.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

รูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 รูปแบบ (วราพร ลือสกุล. 2547 : 23)

- 3.2.1 การมีส่วนร่วมประชุม
- 3.2.2 การมีส่วนร่วมออกเงิน
- 3.2.3 การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
- 3.2.4 การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
- 3.2.5 การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
- 3.2.6 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
- 3.2.7 การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
- 3.2.8 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
- 3.2.9 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือเป็นลูกจ้าง
- 3.2.10 การมีส่วนร่วมออกกวีตคูปกรณ์

3.3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย

การพัฒนา

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย
การพัฒนา (วิชัย กันหาชน. 2535 : 24)

3.3.1 ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น
ในชุมชนรวมถึงความต้องการของชุมชน

3.3.2 ร่วมค้นหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลด
ปัญหาของชุมชนเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการ
ชุมชน

3.3.3 ร่วมวางนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการหรือกิจกรรม เพื่อจัด
และแก้ไขตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน

3.3.4 ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์
ต่อส่วนรวม

3.3.5 ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ
และประสิทธิผล

3.3.6 ร่วมการลงทุนในกิจกรรม โครงการชุมชนตามขีดความสามารถของ
ตนเองและของหน่วยงาน

3.3.7 ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุ
ตามเป้าหมายที่วางไว้

3.3.8 ร่วมคิด ติดตามและร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้
ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

จากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังกล่าวสรุปได้ว่า การมี
ส่วนร่วมของประชาชน มีรูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมตามลักษณะของการมีส่วนร่วม
ได้สองทาง คือ การมีส่วนร่วมโดยตรง และการมีส่วนร่วมโดยอ้อม ซึ่งการมีส่วนร่วมโดยตรง
คือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมเสนอแนะ ร่วมประชุม
ปรึกษาหารือ หรือร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง และการมีส่วนร่วมโดยอ้อม คือ การที่
ประชาชนมีส่วนร่วมโดยผ่านการคัดเลือกผู้แทน ตัวแทนกลุ่ม คณะกรรมการ ตัวแทนชุมชน

4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ลักษณะทฤษฎีการมีส่วนร่วม 5 ทฤษฎี สรุปได้ดังนี้(ธนวัฒน์ ปิ่นแก้ว. 2539 : 2)

4.1 ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้การพูด หรือการเขียน เพื่อมุ่งให้
เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา การขัดแย้ง
ในการปฏิบัติและถ้าจะให้ได้ดีผล ผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่
จะเกลี้ยกล่อมให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง สรุปได้ว่า การเกลี้ยกล่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การ
มีส่วนร่วมของประชาชนได้ โดยเฉพาะการเกลี้ยกล่อมเป็นเรื่องที่ต้องตรงกับความต้องการที่
ประชาชนพอใจอยู่แล้ว

4.2 ทฤษฎีการสร้างขวัญคนในชาติ คนเรามีความต้องการทั้งกายและใจ ถ้า
คนเรามีขวัญดี ผลการทำงานนั้นก็สูงตามไปด้วย ถ้าขวัญไม่ดีผลการทำงานก็จะต่ำ ทั้งนี้
เนื่องจากขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ นั่นเอง การสร้าง
ขวัญให้ดีจะต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาัดเอาเปรียบ ให้ทราบ
ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิด โอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้า
คนทำงานมีขวัญดีก็จะให้ความสำคัญในการรับผิดชอบ อันจะเป็นผลดีต่อหน่วยงานทั้งในส่วน
บุคคลและขวัญของกลุ่ม จะเห็นได้ว่าการสร้างขวัญของคนย่อมนำไปสู่การมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน

4.3 ทฤษฎีสร้างความรู้สึกร่วมกัน บังคับประการหนึ่งที่น่าไปสู่การมีส่วนร่วม คือ การสร้างความรู้สึกร่วมกัน เรื่องผลประโยชน์ของชาติที่มีความพอใจในชาติของตนเอง พอใจในเกียรติภูมิ จงรักภักดีต่อท้องถิ่น

4.4 ทฤษฎีสร้างผู้นำ การสร้างผู้นำจะช่วยให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการรวมกลุ่มคนจูงใจไปยังเป้าประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐานหรือผู้นำพลวัตคือ ผู้นำที่เคลื่อนไหวทำงานเพื่อพัฒนาอยู่เสมอ ส่วนผู้นำที่ไม่ดี คือ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์เรียกว่า ผู้นำนิเสธ ผลของการสร้างทฤษฎีผู้นำจึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดีย่อมนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

4.5 ทฤษฎีการใช้วิถีและระบบทางการบริหาร ในลักษณะการกระจายอำนาจการบริหารไปทุกระดับ เพื่อช่วยให้ประชาชนเข้าใจและสามารถร่วมกันบริหารองค์กรได้ด้วยตนเอง แบ่งเบาระบบของรัฐ ส่งเสริมการทำงานเป็นคณะ สร้างมนุษยสัมพันธ์ ลดอุปสรรคในความสำเร็จของงาน ตลอดจนจัดเป็นการพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาองค์กรทางหนึ่ง

5. ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

สงวน ปัทมธรรมกุล (2553 : 65) กล่าวถึงคุณประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

5.1 ประชาชนได้ตระหนักในปัญหาของตนเอง และตระหนักที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของตนเอง

5.2 ประชาชนได้มีโอกาสในการใช้ความสามารถของตนเอง ที่มีอยู่ทั้งในรูปของความคิด การตัดสินใจและการกระทำได้อย่างเต็มที่

5.3 ประโยชน์ในการระดมทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5.4 ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ทำให้การพัฒนามีความมั่นคงถาวรและประหยัด

5.5 จะเป็นกระบวนการในการพัฒนาความสามารถ และพลังของประชาชนในการพึ่งพาตนเอง

5.6 เป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย

5.7 ประชาชนมีความรับผิดชอบ และมีอำนาจสูงสุดในการพัฒนาชุมชน พัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

5.8 เป็นการแสดงออกถึงการเคารพนับถือ เชื่อใจ ไว้วางใจ รักและศรัทธาใน ประชาชนว่ามีความรู้ ความสามารถ

6. การมีส่วนร่วมของประชาชน

ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ 3 ลักษณะ คือ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2527 : 185)

6.1 การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) โดยผ่าน องค์การจัดตั้งของประชาชน เช่น การรวมกลุ่มเยาวชน กลุ่มต่าง ๆ

6.2 การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยอ้อม (Indirect Participation) โดยผ่าน องค์การผู้แทนของประชาชน เช่น กรรมการของกลุ่ม ชุมชน กรรมการ กลุ่มเลี้ยงไหม คณะกรรมการหมู่บ้าน

6.3 การมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (Open - Participation) โดยผ่านผู้ แทนที่ไม่ใช่องค์กรของประชาชน เช่น สถาบัน หน่วยงานที่เชิญชวน เปิดโอกาสให้ ประชาชนไปมีส่วนร่วม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการดำเนินการโดยมี ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิดริเริ่ม แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ในการดำเนินการตามกิจกรรม / โครงการต่าง ๆ ของชุมชน / หมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนในชุมชน / หมู่บ้าน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน

1. ความหมายของการวางแผน

ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ให้ความหมายของการวางแผนไว้ ดังนี้

บัญชากร แก้วส่อง (2535 : 27) ให้ความหมายของการวางแผน คือ กระบวนการ กำหนดเป้าหมายในอนาคตและกำหนดวิธีการดำเนินงาน เพื่อไปสู่เป้าหมายนั้นอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 : 3) การวางแผน คือ การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือก ทางเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ หรือวิธีการกระทำ โดยทั่วไปจะเป็นการ

ตอบคำถามต่อไปนี่คือ จะทำอะไร (What) ทำไมจึงต้องทำ (Why) ใครบ้างที่จะเป็นผู้กระทำ (Who) จะกระทำเมื่อใด (When) จะกระทำกันที่ไหนบ้าง (Where) และจะกระทำกันอย่างไร (How)

ปิยนุช แสงวรุ (2544 : 27) ได้ให้ความหมายของการวางแผน คือ การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ หรือวิธีการกระทำ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 2) ได้กล่าวถึงความหมายของการวางแผนไว้ว่า การวางแผนเป็นการพิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ที่ปรารถนา เปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันและอนาคต (Where we are to where we want to go) เป็นการคาดการณ์สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ฉะนั้นการวางแผนจึงเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่พิจารณา กำหนดแนวทางปฏิบัติงาน มีรากฐาน การตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ ความรู้และการคาดคะเนอย่างใช้ดุลยพินิจ การวางแผนจึงมีความเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตและตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด โดยผ่านกระบวนการคิดก่อนทำ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า การวางแผน คือ ความพยายามที่เป็นระบบ (Systematic attempt) เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับอนาคตเพื่อให้องค์กรบรรลุผลที่ปรารถนา

จากความหมายของการวางแผน ที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อเตรียมการหรือวางแผนแนวทางในการปฏิบัติไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และใครเป็นผู้กระทำ โดยจะเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ความสำคัญของการวางแผน

2.1 ความสำคัญของการวางแผน 8 ข้อ

การวางแผนมีความสำคัญ 8 ข้อ ดังนี้ (ประชุม รอดประเสริฐ. 2529 : 31)

2.1.1 ช่วยให้แผนมีความชัดเจน เข้าใจในแผนร่วมกัน

2.1.2 ช่วยให้การปฏิบัติงานตามแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.3 ช่วยให้แผนมีทรัพยากรใช้อย่างเพียงพอ

2.1.4 ช่วยให้แผนมีความเป็นไปได้สูง

2.1.5 ช่วยลดความขัดแย้งและความซ้ำซ้อนในหน้าที่

2.1.6 สร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคลากรในหน่วยงาน

2.1.7 สร้างความมั่นคงให้กับแผน สร้างความมั่นใจในการดำเนินงาน

2.1.8 การควบคุมแผนงานทำได้ง่ายและไม่ซับซ้อน

2.2 ความสำคัญของการวางแผน 6 ข้อ

ความสำคัญของการวางแผน 6 ข้อสรุปได้ว่า (อนันต์ เกตุวงศ์. 2542 : 17)

2.2.1 เป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ซึ่งทุกคนจะต้องดำเนินการหรือระบุไว้เป็นลำดับแรกจึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าการวางแผนเป็นสิ่งสำคัญ

2.2.2 ช่วยให้ผู้บริหารป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้

2.2.3 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม การเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การวางแผนจะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปอย่างเหมาะสม

2.2.4 การใช้ทฤษฎี หลักการ เหตุผล ตลอดจนตัวเลข สถิติและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณาจะช่วยให้แผนมีความถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น

2.2.5 การวางแผนเป็นเรื่องของการจัดเตรียมล่วงหน้า เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการทำงาน ขั้นตอนและกระบวนการต่าง ๆ จะถูกกำหนดขึ้นและมีการตัดสินใจเอาทางเลือกที่เหมาะสม

2.2.6 การวางแผนเป็นหลักและแนวทางสำหรับผู้ปฏิบัติตามแผนได้อย่างดี สามารถทำให้การทำงานได้ผลถูกต้อง มีประสิทธิภาพและมีความเป็นไปได้สูง

2.3 ความสำคัญของการวางแผน 5 ข้อ

ความสำคัญของการวางแผน 5 ข้อ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 : 3)

2.3.1 เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ เพราะการวางแผนเป็นการจัดโอกาสทางด้านการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกล มองเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ปัญหา ความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารขององค์กร ดังนั้นองค์กรจึงจำเป็นต้องเตรียมตัวและเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความผันผวนของสิ่งแวดล้อมอันได้แก่สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นต้น

2.3.2 ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ๆ เข้ามาในองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาของการวางแผนยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดร จึงทำให้มีการยอมรับแนวความคิดเชิงระบบ (System approach) เข้ามาใช้ในองค์กรยุคปัจจุบัน

2.3.3 ทำให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์กร ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการเป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต

2.3.4 เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่เข้าซ้อนเพราะการวางแผนทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจน และยังเป็น การอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์กรให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานมากยิ่งขึ้น เป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน

2.3.5 ทำให้เกิดความเข้มแข็งในการดำเนินงานเนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยต่างๆ (A rational approach) มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่

กล่าวโดยสรุปว่า ไม่มีองค์กรใดที่ประสบความสำเร็จได้ โดยปราศจากการวางแผน ดังนั้นการวางแผนจึงเป็นภารกิจอันดับแรกที่มีความสำคัญของกระบวนการจัดการที่ดี

3. กระบวนการวางแผน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 6) ลำดับขั้นในกระบวนการวางแผนสรุปได้ดังนี้

3.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นงานอันดับแรกที่นักวางแผนจะดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อให้รู้ทิศทางที่จะก้าวเดินต่อไปข้างหน้า เพราะการวางแผนเป็นเรื่องของอนาคต แผนที่วางจะต้องมีความชัดเจน ทั้งนี้ให้สมาชิกในองค์กรเกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานและมีการประสานงานกัน

3.2 พัฒนาข้อตกลงที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตในการวางแผน ผู้วางแผนจะต้องกำหนดข้อตกลงต่าง ๆ ที่จะ เป็นขอบเขตในการวางแผนเพื่อสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตได้ถูกต้องใกล้เคียง การกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นจะนำมาเป็นพื้นฐานในการวางแผนขอบเขตและข้อตกลงต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากข้อมูลและปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในองค์กร

ข้อตกลงที่กำหนดขึ้นมาจากข้อมูลรอบด้านจะเป็นผลทำให้ข้อมูลที่น่ามาใช้เป็นกรอบในการวางแผนมีความเชื่อถือได้มากขึ้น

3.3 พิจารณาข้อจำกัดต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผน สิ่งที่ควรนำมาพิจารณาคาดการณ์ในการวางแผน ได้แก่ ขอบเขต อำนาจหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพทางการเงิน ตลอดจนบุคลากรในองค์กร

3.4 พัฒนาทางเลือก ในการวางแผนผู้วางแผนควรได้แสวงหาทางเลือกต่าง ๆ ที่จะป็นแนวทางในการดำเนินการตามแผนนั้น เพราะบางครั้งการดำเนินการตามแผนไม่ใช่มีแนวทางปฏิบัติทางเดียว แต่อาจมีแนวทางปฏิบัติหลาย ๆ แนวทางที่สามารถไปถึงวัตถุประสงค์ของแผนนั้นได้เช่นกัน

3.5 ประเมินทางเลือก จะทำหลังจากมีการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ แล้ว ผู้วางแผนจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ของทางเลือกแต่ละแนวประกอบว่าจะป็นไปได้นักน้อยแค่ไหนที่จะทำให้องค์กรดำเนินไปได้ แล้วจึงตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ป็นไปได้มากที่สุด

3.6 เปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ผู้วางแผนจะต้องทำการเปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะออกมาในรูปการกำหนดนโยบาย ตารางการทำงานและงบประมาณการเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวนี้จะช่วยป็นแนวทางในการดำเนินการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น

4. ประเภทของการวางแผน

4.1 ประเภทของการวางแผนตามมิติของเวลา

สมชาติ เจศรีชัย (2545 :17) แบ่งประเภทของการวางแผนตามมิติของเวลาเป็น 3 ระยะ ดังนี้

4.1.1 แผนระยะยาว (Long – Term Plan) เป็นแผนที่ใช้ระยะยาวในการดำเนินการประเภท 10 ปีขึ้นไป มีลักษณะป็นการกำหนดแนวทางพัฒนาอย่างกว้าง ๆ ส่วนใหญ่ป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ป็นภาพรวมในระยะยาว เช่น การลดอัตราความเจริญเติบโตของประชากรในประเทศ เป็นต้น

4.1.2 แผนระยะปานกลาง (Medium – Term Plan) เป็นแผนที่ใช้ระยะเวลาที่ดำเนินการประมาณ 3-5 ปี กว้าง ๆ ส่วนใหญ่ป็นการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาในภาพรวม เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

4.1.3 แผนระยะสั้น (Short – Term Plan) เป็นแผนที่ใช้ระยะเวลาดำเนินการประมาณ 1 ปี หรือน้อยกว่า โดยแผนระดับนี้จะมียละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์

วิธีการดำเนินงาน เป้าหมาย งบประมาณ และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนกว่าแผนระยะยาวและระยะปานกลาง

4.2 ประเภทของการวางแผนจำแนกตามระดับการจัดการ

แบ่งประเภทของการวางแผนจำแนกตามระดับการจัดการ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 : 8)

4.2.1 การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับสูง เป็นการวางแผนในลักษณะการพิจารณาภาพรวมทั้งหมด ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ และขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามกำลังของทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่คาดการณ์ว่าจะมีในอนาคต

4.1.2 การวางแผนบริหาร (Administrative planning) เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับกลาง เป็นการวางแผนเพื่อกำหนดกรอบและทิศทางไว้สำหรับแผนปฏิบัติการ

4.1.3 การวางแผนปฏิบัติการ (Operational Planning) เป็นแผนที่ผู้บริหารระดับต้นนำแผนบริหารไปดำเนินการในภาคปฏิบัติ

5. ลักษณะของแผนที่ดี

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 7) ได้กล่าวถึงลักษณะของแผนที่ดีสรุปได้ ดังนี้

5.1 แผนที่ควรมีลักษณะที่เฉพาะมากกว่ามีลักษณะกว้างหรือกล่าวทั่ว ๆ ไป การที่เฉพาะถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะก่อให้เกิดความชัดเจน และ โอกาสที่จะเกิดความเข้าใจผิดหรือนำไปใช้ผิด ๆ นั้นน้อยมากฉะนั้นการจัดทำแผนจะต้องมีลักษณะเฉพาะเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนเป็นไปอย่างถูกต้อง ไม่ต้องตีความกันในลักษณะต่าง ๆ

5.2 แผนที่ควรมีความแตกต่างระหว่างสิ่งที่รู้แล้วและสิ่งที่ยังไม่รู้ให้ชัดเจน ทั้งนี้ เพราะการวางแผนเป็นการคาดการณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคต ฉะนั้นการจำแนกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ไม่รู้และรู้ให้เห็นเด่นชัด จะทำให้ผู้ใช้แผนคำนึงถึงและพิจารณาสิ่งที่ยังไม่รู้ให้รอบคอบ

5.3 แผนที่ควรมีการเชื่อมโยงอย่างมีเหตุผลและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งเรื่องนี้ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้วางแผนจะต้องใช้การคิดวิเคราะห์ การคิดวิจารณ์ญาณ

เป็นฐานในการพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลและตัดสินใจเลือกแนวทางดำเนินการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้

5.4 แผนจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ แผนที่น่าไปใช้จะต้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ทุกขณะ นอกจากนั้นการดำเนินการต่าง ๆ มักมีตัวแปรต่าง ๆ จำนวนมากที่มีผลกระทบต่อแผน ฉะนั้นแผนที่ดีจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

5.5 แผนจะต้องได้รับการยอมรับจากกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เนื่องจากการยอมรับจะนำมาซึ่งความตั้งใจและความร่วมมือเป็นอย่างดีในการนำแผนไปปฏิบัติ ถ้าแผนที่วางนั้นได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องย่อมเป็นผลดีแก่การดำเนินงานขององค์กรเป็นอย่างยิ่ง

6. การวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

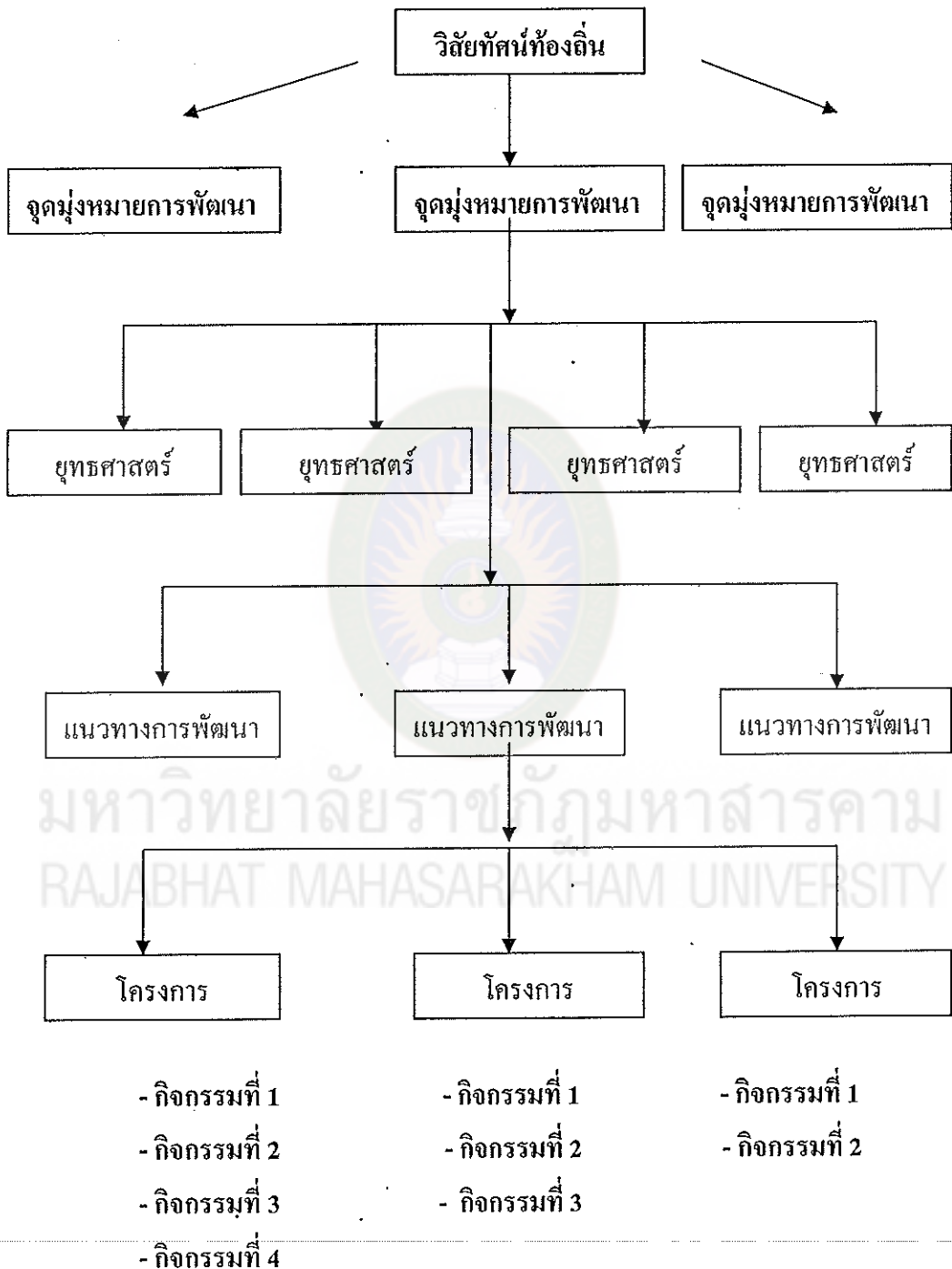
6.1 ประเภทของแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การที่ท้องถิ่นจะพัฒนาไปในทิศทางใด จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์หรือภาพในอนาคตและแปลงมาสู่การปฏิบัติ ดังนั้น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 จึงได้กำหนดประเภทของแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท คือ

6.1.1 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอ และแผนชุมชน

6.1.2 แผนพัฒนาสามปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเทศบาลที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงานโครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี มีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากับแผนพัฒนาสามปี

แผนภูมิที่ 2 ความเชื่อมโยงของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากับแผนพัฒนาสามปี

ที่มา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 : 45

6.2 การวางแผนพัฒนาเทศบาลสามปี

6.2.1 ลักษณะของแผนพัฒนาสามปี แผนพัฒนาสามปี เป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติโดยมีหลักคิดที่ว่า ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาหนึ่ง ๆ จะมีแนวทางการพัฒนาได้มากกว่าหนึ่งแนวทาง และภายใต้แนวทางการพัฒนาหนึ่ง ๆ จะมีโครงการ/กิจกรรมได้มากกว่าหนึ่งโครงการ/กิจกรรม ที่จะต้องนำมาดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการในแต่ละยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งจะมีผลต่อวัตถุประสงค์ เป้าหมาย จุดมุ่งหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนและวิสัยทัศน์ในที่สุด (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 : 35)

นอกจากนั้น แผนพัฒนาสามปี เป็นแผนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้การวางแผนพัฒนาเป็นเครื่องมือในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยนำโครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนาสามปี ในปีที่จะจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ไปจัดทำงบประมาณ เพื่อให้กระบวนการจัดทำงบประมาณเป็นไปด้วยความรอบคอบ และผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน

6.2.2 วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลสามปี มีดังนี้ (เทศบาลเมืองมหาสารคาม. 2549 : 54)

1) ลดปัญหาความไม่แน่นอนและความยุ่งยากซับซ้อน ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เนื่องจากการวางแผนเป็นการจัดโอกาสทางการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกลมองเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ปัญหาความต้องการของประชาชนในสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

2) เพื่อให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ในองค์กร เนื่องจากปรัชญาการวางแผน ยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้มีการยอมรับแนวคิดเชิงระบบ (System approach) นำมาใช้ในองค์กรยุคปัจจุบัน

3) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนา

4) เพื่อลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน เนื่องจากการวางแผน

ทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจน และยังเป็นกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดระเบียบขององค์กรให้เหมาะสมกับลักษณะงาน ทั้งนี้เป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน

5) เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานเนื่องจากการวางแผน

6.2.3 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลสามปี ได้กำหนดขั้นตอนการจัดทำเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 : 37)

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผน

1) ชี้แจงความสำคัญ วัตถุประสงค์และความจำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลสามปี ต่อผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อทราบ ตลอดจนให้ทราบถึงภารกิจที่ต้องดำเนินการต่อไป พร้อมกับขออนุมัติโครงการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลสามปี และกำหนดปฏิทินการทำงานอย่างชัดเจน

2) แจ้งการดำเนินโครงการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลสามปี ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ประชาคมท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อปฏิบัติงานและประสานการปฏิบัติงานตามโครงการต่อไป

การเตรียมการจัดทำแผนจึงเป็นการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมในการจัดทำแผนกำหนดทรัพยากรการบริหารที่ใช้ในการจัดทำแผน ขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการ รวมทั้งออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการหรืออนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง การกำหนดแผนปฏิบัติการ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คือการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและจำเป็น รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนา ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดทำแผนจะต้องทำความเข้าใจและแนะนำข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ดำเนินการสำรวจและรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นต่อการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลสามปี ได้แก่ สภาพและข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเทศบาล ข้อมูลปัญหาและความต้องการของชุมชนจากการทำประชาคมในชุมชน ข้อมูลแผนงานหรือโครงการของแผนพัฒนาเทศบาลสามปีในปีที่ผ่านมา เพื่อนำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2) การวิเคราะห์ข้อมูล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา นำข้อมูลปัญหาความต้องการ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

1) จัดประชุมคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ส่วนราชการ องค์กรภาคเอกชน องค์กรประชาชน และผู้นำชุมชนในท้องถิ่น เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาหรือความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และแนวทางการดำเนินการแก้ไขทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนำปัญหาหรือความต้องการ และแนวทางการดำเนินการแก้ไขที่ได้จากการระดมความคิดเห็นมาวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะ ขอบเขต และสาเหตุปัญหาหรือความต้องการ โดยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหา และสาเหตุในแต่ละด้าน รวมทั้งให้มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาหรือความต้องการตามความจำเป็นเร่งด่วน

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนา การตัดสินใจเลือกยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาในห้วงสามปี จากการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งการนำยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาปีที่ ผ่านมา มาทบทวนใหม่ จึงจะตัดสินใจว่าแนวทางการพัฒนาในห้วงสามปี จะมุ่งเน้นการพัฒนาไปในยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาใด เพื่อให้ท้องถิ่นได้รับประโยชน์และสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และให้ตรงกับความต้องการของประชาชน นโยบายจังหวัดและของรัฐบาลมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำรายละเอียดโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนา ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดกรอบแนวทางการพัฒนาที่กำหนดเป็นจุดหมายในการดำเนินงาน ดังนั้นในขั้นตอนนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการแปลงรูปจากจุดหมายและแนวทางการพัฒนามาเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่จะดำเนินการ (ในขั้นปฏิบัติ) โดยคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จะนำโครงการมาจัดทำรายละเอียดโครงการในด้านเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ งบประมาณ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยเน้นการศึกษารายละเอียดของกิจกรรมที่จะดำเนินการในปีแรกของแผนพัฒนาเทศบาลสามปี เพื่อให้สามารถนำไปจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีได้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำร่างแผนพัฒนาเทศบาลสามปี

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำร่างแผนพัฒนาเทศบาลสามปี โดยมีเค้าโครงประกอบด้วย 7 ส่วน ดังนี้

- 1.1 บทนำ
- 1.2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาล
- 1.3 ผลการพัฒนาท้องถิ่นในปีที่ผ่านมา
- 1.4 สรุปยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา
- 1.5 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี
- 1.6 บัญชีโครงการแผนพัฒนาเทศบาลสามปี
- 1.7 การติดตามและประเมินผลการนำแผนพัฒนาเทศบาลสามปี

ไปปฏิบัติ

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดเวทีประชาคมซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอร่างแผนพัฒนาเทศบาลสามปีและรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะแล้วนำไปปรับปรุงแผนพัฒนาเทศบาลสามปีให้สมบูรณ์ต่อไป

3. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น นำร่างแผนพัฒนาเทศบาลสามปีที่ปรับปรุงแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณา

ขั้นตอนที่ 7 การอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาเทศบาลสามปี
คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล เสนอร่างแผนพัฒนาเทศบาลสามปี ที่ผ่านการพิจารณาต่อผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาเทศบาลสามปี และประกาศใช้แผนพัฒนาเทศบาลสามปี รวมทั้งแจ้งสภาท้องถิ่น คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด อำเภอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประกาศให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกันภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ประกาศใช้ และปิดประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่า 30 วัน

จากแนวคิดขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลสามปีของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดขั้นตอนการจัดทำแผนออกเป็น 7 ขั้นตอน สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สรุปขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อใช้ในการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลตำบลโพน อำเภอลำม่าง จังหวัดกาฬสินธุ์

แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณา ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
3. การตัดสินใจเลือกยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนา
4. การจัดทำรายละเอียดโครงการ / กิจกรรมการพัฒนา
5. การจัดทำร่างแผนพัฒนาเทศบาลสามปี

6.2.4 องค์กรจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดองค์กรจัดทำแผนพัฒนา ประกอบด้วย

- 1) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย
 - 1.1) ผู้บริหารท้องถิ่น ประธานกรรมการ
 - 1.2) รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการ
 - 1.3) สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน กรรมการ
 - 1.4) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน กรรมการ
 - 1.5) ผู้แทนภาคราชการและ/หรือรัฐวิสาหกิจที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน กรรมการ
 - 1.6) ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินหกคน กรรมการ
 - 1.7) ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการและเลขานุการ
 - 1.8) หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน ผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการตามข้อ 3,4,5, และ 6 ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจ

ได้รับการคัดเลือกอีกได้

- 2) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ประกอบด้วย

7. ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาเทศบาลสามปีกับแผนแม่บทชุมชน

เทศบาลในฐานะหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาพื้นที่ที่เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการจัดทำแผนชุมชนและนำแผนชุมชนสู่การปฏิบัติ สามารถสรุปแนวทางการดำเนินงานได้ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2548 : 94)

7.1 การเตรียมการจัดทำแผน

7.1.1 เข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคเอกชน กำหนดพื้นที่กลไกการดำเนินงานและแบ่งความรับผิดชอบในการดำเนินงานร่วมกันจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ

7.1.2 ทำความเข้าใจกับบุคลากรในองค์กร ทั้งภาคการเมืองและข้าราชการท้องถิ่น

7.1.3 ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรภาคประชาชนทำความเข้าใจการดำเนินงานในพื้นที่กับผู้นำชุมชนและประชาชน

7.1.4 ร่วมคัดเลือกแกนนำประชาชนในพื้นที่เพื่อส่งเข้ารับการฝึกอบรมเป็นวิทยากรกระบวนการแผนชุมชน

7.2 การจัดทำแผนชุมชน

7.2.1 สนับสนุนให้วิทยากรแผนชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน ดำเนินการในพื้นที่ชุมชน

7.2.2 นำข้อมูลการพัฒนาในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมสังเคราะห์กับข้อมูลรายครัวเรือนและข้อมูลชุมชน

7.2.3 ประสานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลการพัฒนาของส่วนราชการเข้าร่วมสังเคราะห์กับข้อมูลรายครัวเรือนและข้อมูลชุมชน

7.2.4 สนับสนุนให้คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และส่งนักวิชาการด้านแผนพัฒนาท้องถิ่นเข้าร่วมเวทีสังเคราะห์ข้อมูล จากปัญหาความต้องการของชุมชน จัดลำดับความสำคัญ กำหนดแผนงาน /โครงการ ยกร่างแผนชุมชน

7.2.5 สนับสนุนการจัดทำเวทีนำร่างแผนชุมชนเข้าสู่กระบวนการประชาคมของชุมชนเพื่อรับรองเป็นแผนชุมชน

7.2.6 จัดเวทีสังเคราะห์แผนชุมชนระดับหมู่บ้าน / ชุมชน เป็นแผนชุมชนระดับเทศบาล

7.2.7 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีเวทีพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอและมีการปรับแผนชุมชนทุกปี

7.3 การนำแผนชุมชนสู่การปฏิบัติ

7.3.1 เทศบาลจะนำข้อมูล ปัญหา ความต้องการที่ได้มากจากการระดมสมองจากแผนชุมชนที่จัดทำเสร็จแล้วมาประกอบการพิจารณาจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

7.3.2 เทศบาลพิจารณานำโครงการหรือกิจกรรม ตามความจำเป็นที่เกื้อหนุนศักยภาพของชุมชนมาบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณ อันเป็นการนำแผนชุมชนไปสู่การปฏิบัติอีกทางหนึ่ง

7.3.3 เทศบาลพิจารณาแผนชุมชนในส่วนที่เกินอำนาจหน้าที่หรือฐานะทางการคลังของเทศบาล เพื่อส่งให้หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด เข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือบูรณาการการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนสรุปได้ว่า การวางแผนเป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่จะกระทำในอนาคตว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ใครเป็นคนทำและต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการเท่าไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงเป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะกำหนดทิศทางการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม โครงสร้างพื้นฐานการเมืองและการบริหาร โดยส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการเสนอปัญหา ความต้องการ เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาและกำหนดเป็นจุด มุ่งหมายในการพัฒนาชุมชนในอนาคต ซึ่งแผนชุมชนถือว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น ที่ช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เสริมสร้างกระบวนการการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการชุมชน

เทศบาลตำบลโพนได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นสุขาภิบาล โพน เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 และได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลโพนตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาล

เป็นเทศบาลตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 9 ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2542 เป็นต้นไป (เทศบาลตำบลโพน. 2545 : 1)

หลังจากที่กระทรวงมหาดไทย ได้มีนโยบายให้เทศบาลจัดตั้งชุมชนในเขตเทศบาล เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาล เทศบาลตำบลโพน จึงได้มีการออกระเบียบจัดตั้งชุมชนขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2545 ซึ่งประกอบไปด้วยชุมชน จำนวน 10 ชุมชน คือ 1) ชุมชนน้ำอู่ 2) ชุมชนโพนสว่าง 3) ชุมชนมิตรสัมพันธ์-คอนสวรรค์ 4) ชุมชนอีสานเจริญสุข 5) ชุมชนตะวันขอแสง 6) ชุมชนกลางใจ 7) ชุมชน กทม. 8) ชุมชนโพนงาม 9) ชุมชนมิตรไมตรี 10) ชุมชนคลองเคย (เทศบาลตำบลโพน. 2545 : 30)

1. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชุมชน

- 1.1 เพื่อให้ประชาชนร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน
- 1.2 เพื่อให้ประชาชนรวมตัวกันพัฒนาชุมชนของตนเอง
- 1.3 เพื่อส่งเสริมความร่วมใจของประชาชนในชุมชนกับเทศบาลและหน่วยงาน

ต่าง ๆ

1.4 เพื่อให้มีตัวแทนของชุมชนประสานความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาชุมชน แต่ละชุมชนให้มีความเจริญขึ้น

2. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการชุมชน

ตามระเบียบเทศบาลตำบลโพน ว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน พ.ศ. 2545 ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 2.1 มีสัญชาติไทย
- 2.2 มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี บริบูรณ์ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
- 2.3 มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของชุมชนนั้น ๆ มาไม่น้อยกว่า 1 ปี
- 2.4 เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 2.5 ไม่เป็นบุคคลไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
- 2.6 ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- 2.7 ไม่ติดยาเสพติดให้โทษ และไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง
- 2.8 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

2.9 ไม่เคยต้องโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกและถูกคุมขังเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือลหุโทษ

3. การเลือกตั้งและแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชน

ตามระเบียบเทศบาลตำบลโพธิ์ ว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน พ.ศ. 2545 กำหนดให้ประชาชนในเขตชุมชนเลือกประธานชุมชน 1 คน แล้วให้ประธานชุมชนที่ได้รับเลือกคัดเลือกกรรมการชุมชนที่เหลือภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับเลือก เพื่อเสนอนายกเทศมนตรีแต่งตั้ง

3.1 คณะกรรมการชุมชนมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี แต่อาจได้รับการคัดเลือกอีกได้ ถ้าตำแหน่งคณะกรรมการว่างลงเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออกตามวาระให้ประธานชุมชนพิจารณาคัดเลือกบุคคลอื่นที่มีคุณสมบัติขึ้นมาแทนให้เต็มตำแหน่งที่ว่างพร้อมกับบันทึกรายงานผลการคัดเลือกเสนอนายกเทศมนตรี ภายใน 15 วัน เพื่อออกประกาศแต่งตั้ง เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งที่ว่างลงเหลือไม่ถึง 180 วันจะไม่คัดเลือกแทนก็ได้

ในหนึ่งรอบปีของวาระการดำรงตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการชุมชนให้คณะกรรมการชุมชนร่วมกันพิจารณารับรองการดำรงตำแหน่งเป็นปี ๆ ไปจนกว่าจะครบวาระ

3.2 กรณีที่ประธาน/คณะกรรมการชุมชนพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้ประธาน/คณะกรรมการชุมชนชุดเดิมอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับเลือกตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

3.3 ให้นายกเทศมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งประธานชุมชน/คณะกรรมการชุมชน

3.4 ประธานชุมชนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

3.4.1 ตาย

3.4.2 ครบวาระการดำรงตำแหน่ง

3.4.3 นายกเทศมนตรีสั่งให้ยุบชุมชน

3.4.4 ลาออกโดยยื่นใบลาออกต่อนายกเทศมนตรี

3.4.5 นายกเทศมนตรีสั่งให้ออก เนื่องจากสอบสวนแล้วเห็นว่ามีความผิดหรือ
สร้างความเสียหายแก่ชุมชนอย่างร้ายแรง

3.4.6 ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ในชุมชนนั้นเห็นควรให้ออก

เมื่อประธานชุมชนพ้นจากตำแหน่ง ให้เทศบาลจัดให้มีการเลือกประธานชุมชนใหม่ภายใน 30 วัน นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

3.5 กรรมการชุมชนทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

3.5.1 ครบวาระการดำรงตำแหน่ง

3.5.2 นายกเทศมนตรีมีคำสั่งยุบชุมชน

3.5.3 ประธานชุมชนพ้นจากตำแหน่ง

3.6 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้วกรรมการชุมชนพ้นจากตำแหน่งเป็นการเฉพาะตัว เมื่อ

3.6.1 ตาย

3.6.2 ลาออกโดยยื่นใบลาออกต่อประธานชุมชน

3.6.3 นายกเทศมนตรีสั่งให้ออก เนื่องจากสอบสวนแล้วเห็นว่ามีความผิดหรือพฤติกรรมสร้างความเสียหายแก่ชุมชนอย่างร้ายแรง

3.6.4 ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ในชุมชนนั้นเห็นควรให้ออก

4. องค์ประกอบและหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน

ตามระเบียบเทศบาลตำบลโพธิ์ ว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน พ.ศ. 2545 ได้กำหนดองค์ประกอบและหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน ไว้ดังนี้

4.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการชุมชน ประกอบด้วย

4.1.1 ประธานกรรมการ

4.1.2 รองประธานกรรมการ

4.1.3 หัวหน้าฝ่ายปกครอง

4.1.4 หัวหน้าฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย

4.1.5 หัวหน้าฝ่ายการคลัง

4.1.6 หัวหน้าฝ่ายการศึกษา

4.1.7 หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม

4.1.8 หัวหน้าฝ่ายสาธารณสุข

4.1.9 หัวหน้าฝ่ายพัฒนา

4.1.10 ฝ่ายเลขานุการ

4.2 หน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน มีหน้าที่ในการพัฒนาและสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน โดยจะมีบทบาทในเรื่องดังต่อไปนี้

4.2.1 ประธานกรรมการ มีหน้าที่ดังนี้

1) เป็นประธานในที่ประชุมคณะกรรมการชุมชน

2) ควบคุม ดูแล ประสานงานและติดตามผลการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ

3) เป็นผู้ชี้ขาดในกรณีการลงมติมีคะแนนเท่ากัน

4) เป็นผู้แทนของชุมชนนั้น ๆ

4.2.2 รองประธานชุมชน มีหน้าที่ดังนี้

1) ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของประธานกรรมการ

2) ทำหน้าที่แทนประธานกรรมการในกรณีที่ประธานไม่อยู่หรืออยู่

แต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ กรณีรองประธานชุมชนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการชุมชนแต่งตั้งกรรมการชุมชนคนใดคนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน

4.2.3 ฝ่ายปกครอง มีหน้าที่

1) บำบัดทุกข์บำรุงสุข

2) การดูแลชุมชนให้เป็นไปโดยกฎหมายขนบธรรมเนียมประเพณีและนโยบายส่วนร่วมของชาติ

3) การส่งเสริมให้ราษฎรสนใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4) การส่งเสริมให้ราษฎรสนใจในการปกครองท้องถิ่น

5) การส่งเสริมความสามัคคีของส่วนรวม

6) การดูแลรักษาสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันในชุมชน เช่น ถนน แหล่งน้ำ ไฟฟ้าสาธารณะ

7) เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

4.2.4 ฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่

1) ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน

2) ช่วยเหลือดูแลและระมัดระวังในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ในชุมชน

3) เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

4.2.5 ฝ่ายการคลัง มีหน้าที่

1) มีหน้าที่เกี่ยวกับการคลังและทรัพย์สินของชุมชน

2) เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการมอบหมาย

4.2.6 ฝ่ายสวัสดิการสังคม มีหน้าที่

1) สวัสดิการของราษฎร

2) การสงเคราะห์ผู้ยากไร้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

3) การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยธรรมชาติตามความจำเป็น

4) เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการมอบหมาย

4.2.7 ฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่

1) การรักษาพยาบาล

2) การส่งเสริมสุขภาพอนามัย

3) การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ

4) การอนามัยแม่และเด็ก และวางแผนครอบครัว

5) การป้องกันการติดสารเสพติด

6) การสุขภาพภิบาล

7) การรักษาภาวะแวดล้อม และป้องกันอันตรายเกิดจากสภาวะแวดล้อม

ในชุมชน

8) เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

4.2.8 ฝ่ายพัฒนา มีหน้าที่

1) การวางโครงการและดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของราษฎร

ในชุมชน

2) การขอความช่วยเหลือจากหน่วยราชการ องค์กรหรือเอกชนตามที่

เห็นสมควรเพื่อปฏิบัติงานตามโครงการ

3) การแก้ไขปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้องที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

4) เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

4.2.9 ฝ่ายการศึกษา มีหน้าที่

1) ส่งเสริมการศึกษาในและนอกระบบ

2) การลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี และผู้นำเพื่อประโยชน์

3) กิจการเยาวชน

4) กิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี

5) การกีฬา

6) การพักผ่อนหย่อนใจ และนันทนาการ

7) เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

4.2.10 เลขานุการคณะกรรมการชุมชน มีหน้าที่ดังนี้

- 1) ออกหนังสือเชิญประชุมคณะกรรมการชุมชนก่อนวันประชุมอย่างน้อย 24 ชั่วโมง หรือก่อนการประชุมก็ได้ในกรณีเร่งด่วน
- 2) จัดบันทึกรายงานการประชุมคณะกรรมการชุมชนให้เป็นหลักฐานและรายงานเทศบาลทราบ
- 3) ช่วยเหลือประชาชน ร้องประชาชน หรือคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำเอกสารต่าง ๆ
- 4) รับ – ส่งหนังสือ ระหว่างเทศบาลกับคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการชุมชนกับคณะกรรมการชุมชน หรือชุมชนกับหน่วยงานอื่น
- 5) หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ประชาชนหรือคณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

5. การดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชน

ตามระเบียบเทศบาลตำบลโพธิ์ ว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน พ.ศ. 2545 กำหนดไว้ดังนี้

5.1 ภายใน 15 วัน นับแต่วันเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน ให้นายกเทศมนตรีเรียกประชุมคณะกรรมการชุมชนครั้งแรก เพื่อรับทราบนโยบายและแนวทางปฏิบัติงานจากทางเทศบาล และดำเนินการให้มีการเลือกตั้งประธานชุมชน รองประธานชุมชน และเลขานุการชุมชน

5.2 ให้ประธานชุมชนจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการชุมชนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง วัน เวลา และสถานที่ประชุมให้ประธานชุมชนเป็นผู้กำหนด

5.3 การประชุมของคณะกรรมการชุมชน มี 2 ประเภท คือ

5.3.1 การประชุมสามัญ เป็นการประชุมคณะกรรมการชุมชนประจำเดือน

5.3.2 การประชุมวิสามัญ เป็นการประชุมเร่งด่วน เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือมีเรื่องเร่งด่วนที่ไม่สามารถรอการประชุมประจำเดือนได้

5.4 การจัดระเบียบวาระ ให้จัดดังต่อไปนี้

5.4.1 ระเบียบวาระที่ 1 เรื่องประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

5.4.2 ระเบียบวาระที่ 2 เรื่องรับรองรายงานการประชุมครั้งที่แล้ว

5.4.3 ระเบียบวาระที่ 3 เรื่องเสนอที่ประชุมเพื่อพิจารณา

5.4.4 ระเบียบวาระที่ 4 เรื่องอื่น ๆ

5.5 การประชุมทุกครั้งให้เลขานุการชุมชน โดยความเห็นชอบของประธานชุมชน เป็นผู้นัดหมายผู้เข้าร่วมประชุมและให้เชิญที่ปรึกษาประชุม หรือบุคคลอื่นที่เห็นสมควรเข้าร่วมประชุมได้ตามสมควร

คณะกรรมการชุมชนอาจเชิญผู้บริหารเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาลที่รับผิดชอบเขตชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ของเทศบาล เข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการบริหารชุมชนด้วยก็ได้

5.6 ในการประชุมแต่ละครั้ง ให้เลขานุการชุมชน เป็นผู้จัดบันทึกการประชุม และเป็นผู้เตรียมสมุดลงชื่อผู้เข้าประชุม

5.7 หลังเสร็จสิ้นการประชุมทุกครั้ง ให้เลขานุการชุมชนรวบรวมมติที่ประชุม พร้อมทั้งความเห็นของที่ปรึกษานำส่งเทศบาล

5.8 องค์ประชุมให้ถือเกณฑ์จำนวนคณะกรรมการกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการชุมชนทั้งหมดที่อยู่ในตำแหน่ง ให้ประธานชุมชนเป็นประธานในที่ประชุม ในกรณีที่ประธานชุมชนไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานชุมชนเป็นประธานในที่ประชุม ในกรณีที่ประธานชุมชนและรองประธานชุมชนไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมคราวนั้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการชุมชนสรุปได้ว่า การจัดตั้งชุมชนและคณะกรรมการชุมชน เกิดขึ้นจากเทศบาลตำบลโพธิ์ทองต้องการให้มีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งเป็นรูปธรรม เป็นองค์กรที่ช่วยในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาเทศบาล รวมทั้งเพื่อเป็นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเอง และเพื่อให้มีองค์กรที่ช่วยในการประสานงานระหว่างเทศบาลกับประชาชนในชุมชนด้วย

กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับเทศบาล

1. การจัดตั้งเทศบาล

เทศบาลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ที่ได้เกิดขึ้นหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ขึ้น ต่อมาได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เจตนารมณ์ในการร่างกฎหมายจัดตั้งเทศบาลในระยะแรกมี 2 ประการ (กุลชน ธนาพงศธร. 2531 : 329) คือเพื่อ

ประสิทธิภาพในการจัดทำบริการสาธารณะ และเป็นสถาบันสอนประชาธิปไตยให้กับประชาชน

รากฐานของเทศบาลในประเทศไทยเริ่มมีขึ้นตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราช แต่เรียกชื่อเป็น “การสุขาภิบาล” ต่อมาได้เปลี่ยนรูปแบบเป็นเทศบาลโดยปริยายทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีพระราชบัญญัติยกเลิกสุขาภิบาล และในที่สุดสุขาภิบาลก็เลือนหายไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2470 ได้มีการเสนอจัดตั้งเทศบาลขึ้น โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน แต่มิได้ตราเป็นกฎหมาย ครั้นถึง พ.ศ. 2473 ได้มีการร่างกฎหมายเทศบาลขึ้น แต่มิได้บังคับใช้จนถึง พ.ศ. 2476 จึงมีพระราชบัญญัติเทศบาลประกาศใช้เป็นครั้งแรก และต่อมามีกฎหมายเกี่ยวกับเทศบาลอีก 3 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติ พ.ศ. 2481 , 2486 และ 2496 ตามลำดับ

หลังจากที่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476 แล้ว ขณะนั้นรัฐบาลได้มีวัตถุประสงค์ที่จะยกฐานะตำบลต่าง ๆ ประมาณ 4,800 ตำบล ขึ้นเป็นเทศบาลทั้งหมด โดยไม่จัดให้มีการปกครองท้องถิ่นรูปอื่น ๆ อีก (ประหยัด หงษ์ทองคำ. 2523 : 44) แต่ในสภาพที่เป็นจริง ฐานะตำบลในขณะนั้นมีความแตกต่างกันมาก จึงไม่อาจกระทำเช่นนั้นได้ มีเพียง 144 ตำบลเท่านั้น ที่สามารถตั้งเป็นเทศบาลได้ และในจำนวนเทศบาลที่ตั้งขึ้นนี้ ก็ไม่สามารถบริหารงานได้ตามความมุ่งหมาย ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนของไทยในขณะนั้นขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่สนใจวิธีการของเทศบาลและเป็นที่น่าสังเกตว่าหลังจากที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ขึ้นแล้ว จนถึง พ.ศ. 2478 จึงได้มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นในประเทศไทยครั้งแรก (ทวี พันธุวาสิฎฐ์. 2537 : 170)

ปัจจุบันพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 แบ่งเทศบาลออกเป็น 3 ประเภท คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ซึ่งกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

1.1 เทศบาลตำบล ได้แก่ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลด้วย

1.2 เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ประกาศกระทรวงมหาดไทยระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

1.3 เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำ ตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศ

กระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

2. โครงสร้างของเทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 มาตรา 14-15 และ 48 ทวิ กำหนดให้แบ่งโครงสร้างของเทศบาลออกเป็นสองส่วน คือ สภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 สภาเทศบาล ประกอบด้วย สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตเทศบาล โดยเทศบาลตำบลมีสมาชิก 12 คน เทศบาลเมืองมีสมาชิก 18 คน และเทศบาลนครมีสมาชิก 24 คน สมาชิกสภาเทศบาลทุกระดับมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล มี 3 ประการ คือ 1) ตราเทศบัญญัติ (ออกกฎหมาย) 2) ควบคุมการบริหารงานของคณะผู้บริหาร และ 3) ตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ

2.2 นายกเทศมนตรี มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน เป็นผู้ควบคุมรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเทศบาลและเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาลและลูกจ้างเทศบาล ดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีแต่จะดำรงตำแหน่งต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ และเมื่อดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีในกรณี เทศบาลตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาลได้ไม่เกินสองคน และอาจแต่งตั้งที่ปรึกษาและเลขานุการซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาลโดยรวมกันได้ไม่เกินสองคน อำนาจหน้าที่ของนายกเทศมนตรี ดังนี้

2.2.1 ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเทศบาลตามกฎหมาย

2.2.2 มีอำนาจเปรียบเทียบคดีละเมิดเทศบัญญัติโดยจะต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา

2.2.3 มีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ อำนาจเช่นเดียวกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือกฎหมายอื่น ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ตามที่เห็นสมควรซึ่งได้แก่ อำนาจที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงมหาดไทย

2.3 พนักงานเทศบาล พนักงานเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบแบบแผนและนโยบายของคณะเทศมนตรี ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วย

การกำหนดส่วนราชการของเทศบาล พ.ศ. 2542 แบ่งส่วนราชการของเทศบาลเป็น 12 หน่วยงาน ดังนี้

- 2.3.1 สำนักปลัดเทศบาล มีหน้าที่ดำเนินการทั้งปวงของเทศบาลและงานอื่น ๆ ที่มีได้กำหนดไว้ว่าเป็นงานของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ
- 2.3.2 สำนักการคลัง/กองคลัง หรือฝ่ายคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและการบัญชี การจัดเก็บภาษีต่าง ๆ ตลอดจนการควบคุมดูแลพัสดุและทรัพย์สินของเทศบาล
- 2.3.3 กองหรือฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำป้องกัน การเจ็บป่วยของประชาชน ระวังโรคติดต่อและสุขภาพ
- 2.3.4 สำนักการช่าง/กองช่างหรือฝ่ายช่าง มีหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมงานก่อสร้าง งานสำรวจ การบำรุงรักษาทางน้ำทางบก ไฟฟ้า สวนสาธารณะ และงานผังเมือง ตลอดจนงานสาธารณสุขปโภค
- 2.3.5 สำนักการศึกษา / กองการศึกษาหรือฝ่ายการศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งงานกิจกรรมเด็กและเยาวชน
- 2.3.6 กองหรือฝ่ายวิชาการและแผน มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานวิชาการวางแผน เช่น วิเคราะห์นโยบาย งานวิจัยและประชาสัมพันธ์ เป็นต้น
- 2.3.7 กองหรือฝ่ายสวัสดิการสังคม มีหน้าที่ควบคุมดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ งานสวัสดิการเด็กและเยาวชน งานพัฒนาชุมชน
- 2.3.8 กองหรือฝ่ายช่างสุขาภิบาล มีหน้าที่เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล บำบัดน้ำเสียและวิเคราะห์คุณภาพน้ำ
- 2.3.9 กองหรือฝ่ายการแพทย์ มีหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลประชาชน (กองนี้จะจัดตั้งขึ้นในเขตเทศบาลนครที่มีรายได้เพียงพอที่จะสร้างโรงพยาบาล)
- 2.3.10 กองหรือฝ่ายประปา มีหน้าที่เกี่ยวกับการผลิตน้ำประปา รวมถึงการวางท่อการจำหน่ายน้ำ และการเก็บรายได้จากการประปา
- 2.3.11 หน่วยงานตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ตรวจสอบและกลั่นกรองให้ความเห็นชอบและข้อเสนอแนะแก่ปลัดเทศบาลเกี่ยวกับงานการเงินและควบคุมตรวจสอบด้านอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
- 2.3.12 หน่วยงานแขวง หน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานย่อยที่จำลองเทศบาลเพื่อรองรับความเจริญเติบโตของเมือง และเพื่อเป็นการบริหารประชาชนให้ทั่วถึงในการจัดตั้ง

หน่วยงานแขวงนั้นจะต้องเป็นเทศบาลขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 20 ตารางกิโลเมตร ประชาชนไม่ต่ำกว่า 100,000 คน มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุน 60 ล้านบาทขึ้นไป

3. อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

การที่เทศบาลจะมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการใดได้บ้างนั้น จะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งอาจจำแนกที่มาของอำนาจหน้าที่ดังกล่าวได้เป็น 2 ประเภท คือ อำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 และอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่น ๆ

พระราชบัญญัติเทศบาล แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 แบ่งแยกประเภทหน้าที่ของเทศบาลไว้เป็น 2 ส่วน คือ หน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาล และ หน้าที่ที่อาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล ดังนี้

3.1 หน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาล

หน้าที่ประการนี้เป็นหน้าที่ที่กฎหมายบังคับให้เทศบาลจัดทำเพื่อให้เป็นผลดีแก่ท้องถิ่นมีดังต่อไปนี้

- 3.1.1 รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- 3.1.2 ให้มีและบำรุงทางบกทางน้ำ
- 3.1.3 รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 3.1.4 ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 3.1.5 ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- 3.1.6 ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- 3.1.7 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
- 3.1.8 บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 3.1.9 หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

3.2 หน้าที่ที่เทศบาลอาจจัดทำกิจกรรมใด ๆ ในเขตเทศบาล

- 3.2.1 ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- 3.2.2 ให้มีโรงพยาบาล
- 3.2.3 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือหรือท่าข้าม

- 3.2.4 ให้มีอุทยานและฌาปนสถาน
- 3.2.5 บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- 3.2.6 ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
- 3.2.7 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง
- 3.2.8 เทศพาณิชย์

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาลแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 แล้ว เทศบาลตำบลยังมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ดังต่อไปนี้

- 1) จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- 2) จัดให้มีและบำรุงทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- 3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
- 4) การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
- 5) การสาธารณูปการ
- 6) การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- 7) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- 8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 9) การจัดการศึกษา
- 10) การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและ
ผู้ด้อยโอกาส
- 11) การบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของ
ท้องถิ่น
- 12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 13) การจัดให้มีและบำรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 14) การส่งเสริมกีฬา
- 15) การส่งเสริมประชาธิปไตยความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 18) การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
- 19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล

- 20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- 21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- 22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- 23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย
โรงพยาบาลและสาธารณสุขสถานอื่น ๆ
- 24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 25) การผังเมือง
- 26) การขนส่งและวิศวกรรมจราจร
- 27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 28) การควบคุมอาคาร
- 29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและ
รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 31) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

นอกจากนี้ เทศบาลยังมีอำนาจหน้าที่ที่จะทำกิจการนอกเขตเทศบาลและกระทำการร่วมกับบุคคลอื่นได้ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

3.3 การทำกิจการนอกเขตเทศบาล

3.3.1 การนั้นจำเป็นต้องทำ และเป็นการศึกษาเกี่ยวกับกิจการที่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่อยู่ในเขตของตน

3.3.2 ได้รับความยินยอมจากสภาเทศบาล คณะกรรมการสุขภาพ สภาจังหวัด หรือสภาตำบลแห่งท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องและได้รับการอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย การขออนุมัติทำกิจการนอกเขตเทศบาลส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องขออนุมัติซื้อที่ดินสำหรับทิ้งขยะมูลฝอย การขยายเขตจำหน่ายประปา การก่อสร้างสวนสาธารณะ และการก่อสร้างทางคมนาคม

3.4 เทศบาลอาจทำการร่วมกับบุคคลอื่น โดยก่อตั้งบริษัทจำกัดหรือถือหุ้นในบริษัท จำกัดเมื่อ

3.4.1 บริษัทจำกัดนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อกิจการค้าขายอันเป็น สาธารณูปโภค

3.4.2 เทศบาลต้องถือหุ้นเป็นมูลค่าเกินกว่าร้อยละห้าสิบของทุนที่บริษัท จดทะเบียนไว้ ในกรณีที่หลายเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วน ตำบลหรือสุขาภิบาลถือหุ้นในบริษัทเดียวกันให้นับหุ้นที่ถือหุ้นนั้นรวมกันและได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

3.5 สหการ

ถ้ามีกิจการใดอันอยู่ภายในอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตั้งแต่สองแห่งขึ้นไป ที่จะร่วมกันทำเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ก็ให้จัดตั้งเป็นองค์การขึ้นเรียกว่าสหการ มีสภาพ เป็นทบวงการเมือง และมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วยผู้แทนของเทศบาลที่เกี่ยวข้อง อยู่ด้วย

การจัดตั้งสหการจะทำได้ก็แต่โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาซึ่งจะได้กำหนดชื่อ อำนาจหน้าที่ และระเบียบการดำเนินงานไว้ การยุบเลิกสหการให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยกำหนดวิธีการจัดทรัพย์สินไว้ด้วย

ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลตำบลโพน

1. ประวัติความเป็นมา

สำนักงานเทศบาลตำบลโพน ได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลโพน เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 110 ตอนที่ 116 ลงวันที่ 23 สิงหาคม 2536 และได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลโพนตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาล เป็นเทศบาล เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542

2. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลโพน

2.1 ลักษณะที่ตั้ง/อาณาเขต

เทศบาลตำบลโพน ตั้งอยู่ระหว่าง กิ่งอำเภอสามชัย กับ อำเภอสมเด็จ มีเนื้อที่

7.66 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ ตำบลโพนหมู่ 1 - 5 อยู่ห่างจากตัวจังหวัดกาฬสินธุ์ ประมาณ 68 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 560 กิโลเมตร มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ หลักเขตที่ 1 ตั้งบนริมถนนบ้านโพนคำม่วง ด้านทิศตะวันออกอยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางสะพานลำห้วยยาง 600 เมตร

ทิศตะวันออก หลักเขตที่ 2 ตั้งบนริมถนนบ้านโพน-บ้านคำสมบูรณ์ อยู่ห่างจากจุดเริ่มต้นทางแยกหมู่ 3 ตำบลโพน 1,000 เมตร เลียบริมห้วยสมอบทถึงหลักเขตที่ 4 หลักเขตที่ 3 ตั้งบนริมฝั่งห้วยสมอบทด้านทิศตะวันตก อยู่ห่างจากจุดกลางถนนในแนวตั้งฉาก 600 เมตร

ทิศใต้ หลักเขตที่ 4 ตั้งบนริมฝั่งห้วยสมอบทบนถนนบ้านโพน-บ้านหนองซ่องแมว

ทิศตะวันตก หลักเขตที่ 5 ตั้งบนเชิงสะพานริมฝั่งห้วยสังกะ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2253 บ้านโพน-อำเภอวังสามหมอ

2.2 สภาพภูมิประเทศ

ที่ราบสลับเนินเขาภูมิอากาศเขตร้อน สูงจากระดับน้ำทะเล 130 - 230 เมตร สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย ดุลแล้งขาดน้ำ มีลำห้วยไหลผ่าน 3 สาย ได้แก่ ห้วยยาง ห้วยสมอบท และห้วยกุดโง้ง

2.3 สภาพภูมิอากาศ

แบบมรสุมเขตร้อน (Tropical Monsoon Climate) มี 3 ฤดู ได้แก่

2.3.1 ฤดูร้อนอากาศร้อนอบอ้าว ประมาณ 38 – 41 องศาเซลเซียส มีพายุหมุนเขตร้อนผ่านเวียดนามสู่ประเทศไทย ช่วงเดือน กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม

2.3.2 ฤดูฝนเริ่มจากเดือน พฤษภาคม – ตุลาคม

2.3.3 ฤดูหนาวมีสภาพอากาศเย็น ถึงเย็นมาก ในช่วงเดือน ตุลาคม – กุมภาพันธ์

2.4 การคมนาคม/ขนส่ง

มีทางหลวงแผ่นดินผ่าน 4 สาย คือ

2.4.1 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 227 บ้านโพน-บ้านคำพิบูล- อำเภอ

วังสามหมอ

2.4.2 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2298 บ้าน โพน – สามชัย - อำเภอ

วังสามหมอ

2.4.3 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2253 บ้านคงแหลม - อำเภอคำม่วง

2.4.4 ทางหลวง รพช. บ้าน โพน – คำม่วง

2.5 การใช้ที่ดิน

2.5.1	พื้นที่อยู่อาศัย	25 %
2.5.2	พื้นที่สถานราชการ	1.46 %
2.5.3	พื้นที่สาธารณะ	10.65 %
2.5.4	พื้นที่เกษตรกรรม	62.89 %

2.6 การเมืองและการบริหาร

2.6.1 อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลโพน เทศบาลตำบลโพน เป็นหน่วย
การปกครองท้องถิ่น มีบทบาทและหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสร้างความเจริญให้กับ
ท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ได้แก่

- 1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- 2) ให้มีและบำรุงทางบกทางน้ำ
- 3) รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการ
กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- 6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- 7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
- 8) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของ

ท้องถิ่น

9) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล กล่าวคือ
ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา ให้มีโรงพยาบาลสัตว์ ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษา
คนเจ็บไข้ ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า
หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น ให้มีการดำเนินกิจการโรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น

2.6.2 โครงสร้างในการบริหารงานของเทศบาลตำบลโพน สำหรับโครงสร้างการบริหารงานของเทศบาลตำบลโพน ประกอบด้วย

1) สภาเทศบาล ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน จำนวน 12 คน อยู่ในตำแหน่งวาระละ 4 ปี

2) คณะผู้บริหาร ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี 1 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง นายกเทศมนตรีแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรี จำนวนไม่เกิน 2 คน ที่ปรึกษาและเลขานุการนายกเทศมนตรี จำนวน ไม่เกิน 2 คน

3) ส่วนราชการของเทศบาลตำบลโพน ดังนี้

3.1) กองการประปา

3.2) สำนักปลัดเทศบาล

3.3) กองคลัง

3.4) กองช่าง

3.5) กองการศึกษา

3.6) กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

2.6.3 การเลือกตั้ง เทศบาลตำบลโพน ได้จัดการให้มีการเลือกตั้ง นายกเทศมนตรีตำบลโพนและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลโพน ครั้งล่าสุดเมื่อ 16 เมษายน พ.ศ. 2549 แบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น 2 เขตเลือกตั้ง มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 3,027 คน เป็นชาย 1,469 คน เป็นหญิง 1,558 คน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาใช้สิทธิเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2549 แบ่งเป็นชาย จำนวน 1,311 คนหญิงจำนวน 1,307 คน รวมจำนวน 2,618 คน

2.6.4 การแบ่งเขตการปกครอง เทศบาลตำบลโพน แบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 10 ชุมชน โดยอยู่ในความรับผิดชอบของนายกเทศมนตรีตำบลโพน ประชาน กรรมการชุมชนและกรรมการชุมชน ประชากรในเขตเทศบาลตำบลโพน รวมทั้งสิ้น 3,923 คน แยกเป็นชาย 1,942 คน หญิง 1,981 คน จำนวนครัวเรือน 952 ครัวเรือน

3. นโยบายการพัฒนาเทศบาลตำบลโพน

3.1 วิสัยทัศน์การพัฒนาเทศบาลตำบลโพน

เทศบาลโพนน่าอยู่	เชิดชูวัฒนธรรม
การเกษตรอุตสาหกรรม	นำพาการศึกษา
พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	

3.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลโพน กำหนดไว้ 6 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านการบริหารและการปกครอง กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ 2 แนวทาง

- 1) แนวทางการพัฒนาองค์กรและบุคลากรตามหลักการจัดการบ้านเมืองที่ดี
- 2) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยแก่คนในสังคม โดยเน้นความร่วมมือของประชาชน

3.2.2 ด้านทรัพยากรมนุษย์และสังคม กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ 5 แนวทาง คือ

- 1) แนวทางการพัฒนาการศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์
- 2) แนวทางการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี อันดีงามให้คงอยู่กับสังคม เน้นชาววัฒนธรรมผู้ไทยให้เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นพร้อมทั้งพัฒนาจิตใจให้ประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรม
- 3) แนวทางส่งเสริมสุขภาพอนามัยและนันทนาการโดยมุ่งหวังให้

ประชาชนมีสุขภาพดี ถ้วนหน้า

4) แนวทางป้องกันและควบคุมโรคติดต่อไม่ให้มีการแพร่ระบาดในชุมชน

5) แนวทางช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบภัยให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ และมีคุณค่า และไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดหรืออบายมุขต่างๆ

3.2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ 1 แนวทาง คือ พัฒนาล้างแควล้อมให้เทศบาลน่าอยู่ สะอาด มีสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.2.4 ด้านผ้าไหมแพรวาและการท่องเที่ยว กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ 1 แนวทาง คือ แนวทางการพัฒนาผ้าไหมแพรวาและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมุ่งพัฒนาศูนย์วัฒนธรรมผู้ไทยผ้าไหมแพรวาบ้าน โพน และชุมชนเทศบาลตำบลโพนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคอีสาน โดยชุมชนผู้ไทยและผ้าไหมแพรวาเป็นเอกลักษณ์

3.2.5 ด้านเกษตร อุตสาหกรรม และเศรษฐกิจฐานราก กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ 1 แนวทาง คือ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจฐานราก เน้นการเกษตร มุ่งสู่อุตสาหกรรม

3.2.6 ด้านผังเมืองและโครงสร้างพื้นฐาน กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ 1 แนวทาง คือ จัดวางผังเมืองให้มีความสวยงาม เหมาะสม เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน พร้อมทั้งจัดให้มีบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอย่างทั่วถึงครอบคลุมพื้นที่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด เชียงใหม่ พบว่า การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนมากมีความพยายามจะปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 แต่มีบางองค์การบริหารส่วนตำบลยังปฏิบัติไม่ครบ กระบวนการตามระเบียบที่กำหนด โดยเฉพาะในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์การพัฒนา และการนำเสนอร่างแผนพัฒนา ทั้งนี้อาจมาจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังไม่มี ความเข้าใจในระเบียบเท่าที่ควร สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่าอยู่ในระดับต่ำ

วราพร สือสกุล (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลในด้านการเตรียมการจัดทำแผน ด้านการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดจุดหมายและแนวทางการพัฒนาระยะยาว การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการ การจัดทำร่างแผนพัฒนา และการอนุมัติและประกาศใช้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

วาสนา ถิ่นขาม (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบล : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขาม อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบลในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขาม อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 2 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นรวบรวมปัญหา / ความต้องการ ขั้นร่วมปฏิบัติการ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล / หาสาเหตุปัญหา ขั้นติดตามการดำเนินโครงการ / กิจกรรม ขั้นร่วมกำหนดโครงการ / กิจกรรม และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 อันดับ ในแต่ละขั้นตอน ดังนี้ เข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาปัญหา / ความต้องการของหมู่บ้าน เข้าร่วมประชุมเพื่อหาวิธีแก้ปัญหาของหมู่บ้าน เข้าร่วมประชุมเพื่อหาสาเหตุของหมู่บ้าน เข้าร่วมประชุมเพื่อเห็นชอบโครงการ / ของหมู่บ้าน เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น/ วันสำคัญทางศาสนาของ อบต. เข้าร่วมการดำเนินงานด้านการพัฒนางานของหมู่บ้าน ได้มีการสอบถามโครงการ / กิจกรรมของหมู่บ้านกับ อบต. ได้มีการติดตามข้อมูลข่าวสารการดำเนินโครงการ / กิจกรรมตามแผนพัฒนาตำบล โดยสรุป ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบลอยู่ในระดับปานกลาง

ปรินดา ธิรศิลาเวทย์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า

1. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ด้านการเตรียมการจัดทำแผน ด้านการตัดสินใจเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในห้วงสามปี ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาและด้านการจัดทำรายละเอียดโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนา

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า คณะกรรมการชุมชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคามไม่แตกต่างกัน

สมศักดิ์ พรหมเดื่อ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมิน ส่วนการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่จำแนกตามอาชีพ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ เมื่อจำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนุศิษฐ์ รัตนวิชัย (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นด้านพบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาความต้องการ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการและการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ติดตาม ประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำ เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่าย และได้เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลธัญญา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลธัญญา ที่มีอาชีพ ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล แตกต่างกันอย่าง

ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา แตกต่างกันมี
ส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY